

Επιμορφωτική Ημερίδα για τη Διδασκαλία των Ελληνικών (Φεβρουάριος - Απρίλιος 2016), για Διευθυντές/Διευθύντριες (Δίκτυα Σχολείων ΕΔΕ): Ενσωμάτωση Δεικτών στη Γλωσσική Διδασκαλία

Πλαίσιο Σχεδιασμού και Οργάνωσης Διδασκαλίας

Ενότητα που αφορά στη διδασκαλία (βάσει του σχολικού γλωσσικού εγχειριδίου): Ενότητα 6: «Οι φίλοι μας, οι φίλες μας», (Α΄ τεύχος)

Τάξη: Ε΄ Δημοτικό Σχολείο: Λακατάμειας Γ΄ - Αγίου Γεωργίου

Ημερομηνία: 11 Μαρτίου 2016

Δίκτυο Σχολείων ΕΔΕ: Παναγιώτη Κύρου

Για τον σχεδιασμό και την οργάνωση της διδασκαλίας συνεργάστηκαν οι: Άννα Τζιοβάνη (Εκπαιδευτικός) και Σύλβια Πρωτοπαπά (Σύμβουλος Ελληνικών)

1. Συνοπτική παρουσίαση ανάπτυξης της διδασκαλίας

1.1.Τι έχει προηγηθεί της διδασκαλίας:

Στο πλαίσιο του προγράμματος «Κώδικας κατά του ρατσισμού και οδηγός διαχείρισης ρατσιστικών περιστατικών» που εφαρμόζουμε στο σχολείο μας προέκυψε η ανάγκη για ανάληψη διαφόρων δράσεων για καταπολέμηση του ρατσισμού και καλλιέργεια συναισθημάτων και αξιών, όπως είναι η αποδοχή της διαφορετικότητας, ο σεβασμός, η αλληλοκατανόηση, η ενσυναίσθηση, η προσφορά, η συνεργασία και η φιλία. Για την υλοποίηση των στόχων αυτών εργαζόμαστε διαθεματικά.

Στο μάθημα των Ελληνικών, αποφασίστηκε η ενασχόλησή μας με την ενότητα 6 του σχολικού εγχειριδίου: «Οι φίλοι μας, οι φίλες μας». Προηγήθηκε μία γενική προεπισκόπηση της ενότητας και με τη χρήση ιδεοθύελλας τα παιδιά οδηγήθηκαν στη διατύπωση ερωτημάτων που τα απασχολούν, αναφορικά με το θέμα της φιλίας. Συγκεκριμένα, κατέληξαν στα πιο κάτω ερωτήματα προς διερεύνηση:

- Έχουμε ανάγκη από φίλους;
- Ποια είναι τα χαρακτηριστικά ενός καλού φίλου;
- Πώς επιλέγουμε τους φίλους μας;
- Ποιον ρόλο διαδραματίζουν οι φίλοι στη ζωή μας;
- Μπορούμε να κάνουμε φίλους από άλλες χώρες; Με ποιους τρόπους διατηρούμε επαφή;
- Ποιες κοινές δραστηριότητες κάνουμε με τους φίλους μας;
- Τι μοιραζόμαστε με τους φίλους μας;
- Μπορεί να υπάρξει αληθινή φιλία μεταξύ ατόμων με διαφορές;
- Τι μπορεί να τραυματίσει ή να τερματίσει μία φιλία;

Στην προσπάθειά μας να δώσουμε απαντήσεις στα πιο πάνω ερωτήματα έχουμε επιλέξει, για να τύχουν επεξεργασίας, τα κείμενα της ενότητάς μας, συμπληρωματικό υλικό από το Ανθολόγιο (Ε. Σαραντίτη, «Οι φίλοι μας οι τσιγγάνοι», σ. 256 και Μ. Λοΐζου, «Το χαμογελαστό συννεφάκι», σ. 253), το Τετράδιο Εργασιών, καθώς, επίσης, και αποσπάσματα από το λογοτεχνικό βιβλίο «Ο Μικρός Πρίγκιπας». Τα κείμενα «Φίλοι από άλλες χώρες» από το Βιβλίο Μαθητή σ. 72, «Οι φίλοι μας οι τσιγγάνοι» από το Ανθολόγιο σ. 256 και «Δάμων και Φιντίας» από το Τετράδιο Εργασιών σ. 41 έχουν προηγηθεί της σημερινής διδασκαλίας.

1.2 Δείκτες Επιτυχίας και Δείκτες Επάρκειας της συγκεκριμένης διδασκαλίας

Πιο κάτω, καταγράφονται, βάσει των τριών αξόνων ανάπτυξης των Δεικτών, οι επιλεγμένοι Δείκτες Επάρκειας, σε συνάφεια με τους Δείκτες Επιτυχίας, στους οποίους και εντάσσονται. Οι Δείκτες κατανόησης και παραγωγής λόγου δεν αναπτύσσονται σειριακά, αλλά συλλειτουργούν και διαπλέκονται μεταξύ τους:

Κατανόηση γραπτού λόγου	
Δείκτες επιτυχίας	Δείκτες επάρκειας
<p>1. Τοποθετούν ένα κείμενο σε πλαίσιο (θεματικό, επικοινωνιακό, κοινωνιοπολιτισμικό)</p> <p>1.3. Συνδέουν κείμενα και τρόπους παρουσίασης ανθρώπων και πολιτισμών με ιστορικά, πολιτισμικά, κοινωνικά πλαίσια</p> <p>1.4. Αρχίζουν να αξιοποιούν στρατηγικές κατανόησης, για εξαγωγή συμπερασμάτων, σε σχέση με τον τρόπο που παρουσιάζεται ένα θέμα</p>	<p>1.3.1 Σχέση κειμένου με συγκεκριμένη θεματολογία (φιλία) και συγκεκριμένο προβληματισμό (Μπορεί να υπάρξει αληθινή φιλία μεταξύ ατόμων με διάφορες;)</p> <p>1.4.1. Αιτιολογημένες προβλέψεις και εξαγωγή συμπερασμάτων, για το είδος, το περιεχόμενο και την οπτική του συγγραφέα, μέσα από σύνθεση πληροφοριών, με βάση στοιχεία όπως: εικόνα, τίτλος, είδος κειμένου, συγγραφέας, σκοπός, επικοινωνιακό και κοινωνιοπολιτισμικό πλαίσιο</p>
<p>2. Αναγνωρίζουν τον τρόπο που οργανώνεται και λειτουργεί ο λόγος σε επίπεδο κειμένου, πρότασης, λέξης</p> <p>2.1. Διαβάζουν κείμενα, αυτόνομα, με άνεση και εκφραστικότητα, αξιοποιώντας συμβάσεις του γραπτού λόγου</p> <p>2.4.2.1. Κατανοούν τη λειτουργία γλωσσικών στοιχείων στην παρουσίαση του ρεαλιστικού ή και μυθοπλαστικού σε λογοτεχνικά και μη κείμενα</p>	<p>2.1.1. Συντακτική λειτουργία προτάσεων, λέξεων, ως βάση για κατανόηση και κριτική ανάγνωση</p> <p>2.4.2.1.1. Ευθύς και πλάγιος λόγος (σε διάλογο, με χρήση εισαγωγικών)</p>

Επιμορφωτική Ημερίδα για τη Διδασκαλία των Ελληνικών (Φεβρουάριος - Απρίλιος 2016),
για Διευθυντές/Διευθύντριες (Δίκτυα Σχολείων ΕΔΕ): Ενσωμάτωση Δεικτών στη Γλωσσική Διδασκαλία

Ομάδα Εργασίας Ελληνικών (Δημοτική Εκπαίδευση)

2.4.2.3. Αναγνωρίζουν συμβάσεις που αφορούν στη δομή αφηγήσεων και τη σχέση τους	2.4.2.3.1. Οργάνωση περιεχομένου με βάση τη δημιουργία ενδιαφέρουσας αφηγηματικής πλοκής, συναισθηματικής φόρτισης και μετάδοση συγκεκριμένης οπτικής, στήσιμο σκηνικού με αυξημένες περιγραφικές λεπτομέρειες (παραστατικότητα)
<p>3. Αξιολογούν και κρίνουν ένα κείμενο ως προς τη λειτουργία και το περιεχόμενό του</p> <p>3.1. Αξιολογούν την αποτελεσματικότητα ενός κειμένου, συνδέοντάς την με την οπτική του συγγραφέα και τις πολλαπλές φωνές που πιθανόν να εμφανίζονται στο ίδιο κείμενο, ή και σε άλλα κείμενα</p>	<p>3.1.1. Μέσα παρουσίασης περιεχομένου: Δεσμοί μεταξύ μηνυμάτων – σύνδεση μεταξύ τμημάτων του κειμένου και κειμένου - εξωκειμενικής εμπειρίας</p>

Παραγωγή γραπτού λόγου	
Δείκτες επιτυχίας	Δείκτες επάρκειας
<p>2. Οργανώνουν τον λόγο σε κείμενο, αρχίζοντας να αναπτύσσουν το προσωπικό τους στυλ</p> <p>2.3.2.1. Αξιοποιούν γλωσσικά στοιχεία, για να αφηγηθούν, αναδεικνύοντας τον ρόλο του ρεαλιστικού ή και μυθοπλαστικού στοιχείου σε κείμενα λογοτεχνικού και μη λογοτεχνικού λόγου</p>	<p>2.3.2.1.1. Χρόνοι του ρήματος, ευθύς – πλάγιος λόγος</p>
<p>3. Αξιολογούν το παραχθέν κείμενο ως προς τη λειτουργία και το περιεχόμενό του</p> <p>3.1. Αξιολογούν την αποτελεσματικότητα κειμένου και τη διατύπωση της προσωπικής τους θέσης με βάση το θεματικό, επικοινωνιακό και συγκεκριμένο κοινωνικοπολιτισμικό πλαίσιο</p> <p>3.2. Μετασχηματίζουν το περιεχόμενο και μορφή ενός κειμένου, με βάση δοσμένα ή προσωπικά κριτήρια που εστιάζουν στη συνάφεια με επικοινωνιακό και κοινωνιοπολιτισμικό πλαίσιο και την ανάδειξη της προσωπικής τους θέσης</p>	<p>3.1.1. Πραγμάτωση κειμένου: γλωσσικά και μη γλωσσικά στοιχεία, μορφοσύνταξη, συνοχή, συνεκτικότητα, κειμενικές συμβάσεις</p> <p>3.2.1. Μετασχηματισμοί περιεχομένου (πλάγιος λόγος σε ευθύ)</p>

Επιμορφωτική Ημερίδα για τη Διδασκαλία των Ελληνικών (Φεβρουάριος - Απρίλιος 2016),
για Διευθυντές/Διευθύντριες (Δίκτυα Σχολείων ΕΔΕ): Ενσωμάτωση Δεικτών στη Γλωσσική Διδασκαλία

1.3.Τι προγραμματίζεται να γίνει στο πλαίσιο της συγκεκριμένης διδασκαλίας:

→ Σύνδεση με ό,τι έχει προηγηθεί- γραμμή προβληματισμού

Τα παιδιά ανακοινώνουν τον τίτλο της ενότητας που μελετούμε και ακολούθως αναφέρουν στην ολομέλεια τις απόψεις τους για τη φιλία (οι απόψεις αυτές έχουν καταγραφεί σε προηγούμενο μάθημα σε καρδούλες, με τις οποίες στολίσαμε το δέντρο της φιλίας).

Στη συνέχεια, η εκπαιδευτικός προβληματίζει τα παιδιά με το ερώτημα «Μπορεί άραγε να υπάρξει αληθινή φιλία μεταξύ (πολύ) διαφορετικών ατόμων;» Το ερώτημα αυτό τέθηκε από τα παιδιά στην αρχή της ενότητας και θα αποτελέσει τον προβληματισμό του σημερινού μαθήματος. Παρουσιάζεται στα παιδιά η «γραμμή του προβληματισμού» για το ερώτημα, της οποίας το ένα άκρο της εκφράζει το «ναι» και το άλλο άκρο της εκφράζει το «όχι». Τα παιδιά καλούνται να πάρουν θέση ως προς τον προβληματισμό, συμπληρώνοντας το συννεφάκι τους με την άποψή τους. Μετά, καλούνται να τοποθετήσουν το συννεφάκι τους σε όποιο σημείο της «γραμμής» τα αντιπροσωπεύει. Τα παιδιά θα πρέπει να μπορούν να αιτιολογούν την άποψή τους.

→ Υποθέσεις - Σταδιακή προεπισκόπηση σημειωτικών πόρων

Διατυπώνουν υποθέσεις για το περιεχόμενο και το είδος του κειμένου, λαμβάνοντας υπόψη τον τίτλο του μυθιστορήματος από το οποίο προέρχεται το κείμενο με το οποίο θα ασχοληθούμε, τον τίτλο του κειμένου και την εικόνα. Τα στοιχεία αυτά αποκαλύπτονται σταδιακά (Φ.Ε.1). Οι υποθέσεις αυτές θα ελεγχθούν μετά από την πρώτη ανάγνωση του κειμένου.

	ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ	ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΣΗ / ΔΙΑΦΥΞΗ
Είδος:		
Περιεχόμενο:		

→ Μεγαλόφωνη ανάγνωση - Πολυδιάστατες ερωτήσεις κατανόησης

Γίνεται μεγαλόφωνη ανάγνωση κειμένου, από την εκπαιδευτικό, και ακολουθεί έλεγχος των υποθέσεων. Στη συνέχεια ακολουθεί «ξεκλείδωμα» του κειμένου μέσω ερωτήσεων, όπως αυτές που ακολουθούν:

Πολυδιάστατες ερωτήσεις κατανόησης

Πληροφοριακές Ερωτήσεις (Literal): Εντοπισμός και εξαγωγή πληροφοριών που εντοπίζονται ρητά στο κείμενο. Ενδεικτικά:

- Ποια πρόσωπα εμφανίζονται στο κείμενο και ποια απλά αναφέρονται;
- Τι ήθελε τον Δημήτρη η μικρή Τσιγγάνα;
- Τι της έδωσε ο Δημήτρης;

Επιμορφωτική Ημερίδα για τη Διδασκαλία των Ελληνικών (Φεβρουάριος - Απρίλιος 2016),
για Διευθυντές/Διευθύντριες (Δίκτυα Σχολείων ΕΔΕ): Ενσωμάτωση Δεικτών στη Γλωσσική Διδασκαλία

Ομάδα Εργασίας Ελληνικών (Δημοτική Εκπαίδευση)

Συμπερασματικές – Επαγωγικές Ερωτήσεις (Inferential): Κατανόηση και ερμηνεία κειμένου. Αξιοποιούνται προϋπάρχουσες γνώσεις και συσχετίζονται με πληροφορίες του κειμένου. Εξάγονται συμπεράσματα. Ενδεικτικά:

- Ποια είναι τα συναισθήματα του Δημήτρη τη στιγμή που καταλαβαίνει ότι η μικρή Τσιγγάνα θα έφευγε; Τεκμηριώστε με στοιχεία από το κείμενο.
- Ποια είναι τα συναισθήματα της μικρής Τσιγγάνας κατά τη συνάντησή της με τον Δημήτρη; Τεκμηριώστε με στοιχεία από το κείμενο.
- Γιατί βιαζόταν η μικρή Τσιγγάνα;
- Ποιοι έμεναν στο ξέφωτο;

Αξιολογικές - Κριτικές Ερωτήσεις (Evaluative – Critical) : Προβληματισμός και αξιολόγηση αναφορικά με το περιεχόμενο του κειμένου. Αναπτύσσονται αξιολογικές κρίσεις, σε σχέση με το κείμενο. Εκφράζονται προσωπικές απόψεις και κατατίθενται νέες ιδέες. Ενδεικτικά :

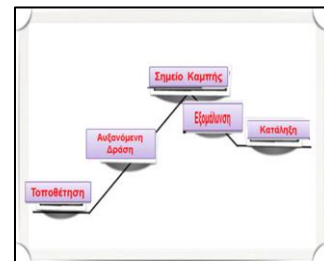
- Στο κείμενο δεν αναφέρεται το όνομα της μικρής τσιγγάνας. Γιατί άραγε; Τι θέλει να τονίσει με αυτό η συγγραφέας;
- Τι νομίζετε ότι θα είπε η μικρή Τσιγγάνα στο Δημήτρη την ώρα που στεκόταν στα κάγκελα του πλοίου;
- Πώς θα χαρακτηρίζατε τη φιλία των δύο παιδιών;
- Ποια κατά τη γνώμη σας είναι η πιο «έντονη» στιγμή και γιατί;

Οι ερωτήσεις θα δοθούν σε φάκελο στην κάθε ομάδα και το κάθε παιδί θα απαντήσει ένα είδος ερωτήσεων (διαφοροποίηση), αφού ξαναδιαβάσει με μια γρήγορη δεύτερη ανάγνωση το κείμενο. Ακολουθώντας, θα συζητηθούν όλες οι απαντήσεις στην ομάδα και στη συνέχεια θα ανακοινωθούν στην ολομέλεια της τάξης.

→ Το βουνό της (λογοτεχνικής) αφήγησης

Αποδίδεται σχηματικά η αναπτυξιακή πλοκή του αφηγηματικού κειμένου. ανάπτυξη της αφηγηματικής πλοκής διασυνδέεται με την εξέλιξη των συναισθημάτων (Φ.Ε.). Η δε κορύφωση των συναισθημάτων αποδίδεται στο κείμενο κυρίως με κοφτές σύντομες προτάσεις, τις οποίες αναμένεται να επιστημονούν οι μαθητές, οι οποίες πετυχαίνουν την κλιμάκωση των συναισθημάτων.

H

Στο σημείο αυτό τίθεται ο προβληματισμός «Με ποιον τρόπο η συγγραφέας μας οδηγεί στην κορύφωση; Τι μέσα χρησιμοποιεί;» και τα παιδιά καλούνται να κάνουν τις παρατηρήσεις τους και να σχολιάσουν.

→ Διερεύνηση της γλώσσας του κειμένου (λειτουργική γραμματική)

Διερευνάται η λειτουργική γραμματική της συγκεκριμένης αφήγησης στο ευρύτερο πλαίσιο των συμβάσεων του κειμένου.

- Χρήση χρόνων του ρήματος (αφήγηση – χρήση αορίστου, διάλογος – χρήση ενεστώτα)
- Χρήση διαλόγου (ευθύς λόγος)

Επικεντρωνόμαστε στη χρήση διάλογου στο συγκεκριμένο κείμενο αφήγησης. Επαναφέρουμε το διδαγμένο κείμενο «Δάμων και Φιντίας» (Τ.Ε. σ.41), για σκοπούς αντιπαραβολής, αναφορικά με τη χρήση ευθέος και πλάγιου λόγου.

→ Προφορική Ομαδική Αναδιήγηση

Στο σημείο αυτό γίνεται επαναφορά του κειμένου «Δάμων και Φιντίας» (με το οποίο είχαμε ασχοληθεί στο προηγούμενο μάθημα), με αναδιήγηση της ιστορίας. Στα παιδιά θα δοθούν κάρτες με τις πιο κάτω λέξεις – οδηγίες, για να αναδιηγηθούν την αφήγηση ομαδικά. Κάθε μέλος της ομάδας θα πάρει μια διαφορετική κάρτα.

Έναρξη Αρχισε να αναδιηγείσαι το κείμενο.

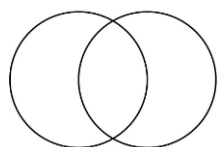
Εστίαση Πρόσθεσε περισσότερες λεπτομέρειες σε όσα είπε ο/η προηγούμενος/η.

Περίληψη Επανάλαβε περιληπτικά όσα ακούστηκαν μέχρι τώρα.

Επέκταση Πρόσθεσε προσωπικά σου σχόλια, αντιδράσεις, κρίσεις για το κείμενο.

→ Αντιπαραβολή κειμένων με βένναιο διάγραμμα

Γίνεται αντιπαραβολή των κειμένων «Ιστορίες με φίλους» και «Δάμων και Φιντίας» στον πίνακα, όπου καταγράφονται οι ομοιότητες και οι διαφορές τους αναφορικά με το περιεχόμενο, τη δομή και τη γλώσσα.

Στο επίπεδο αντιπαραβολής της γλώσσας των δύο κειμένων τα παιδιά αναμένουμε να παρατηρήσουν τη διαφορά της δυναμικής των δύο κειμένων, που οφείλεται στη χρήση ή όχι του διάλογου. Τα παιδιά θα αναφέρουν διάφορους τύπους κειμένων όπου προτιμάται ο διάλογος (π.χ. κόμικς) και άλλους όπου προτιμάται η χρήση πλάγιου λόγου (π.χ., ρεπορτάζ).

Στο σημείο αυτό θα τεθεί και ο προβληματισμός «Πότε είναι καλύτερα να χρησιμοποιούμε αφήγηση και πότε διάλογο σε ένα αφηγηματικό κείμενο; Τι πετυχαίνουμε με τον ένα και τι με τον άλλον τρόπο;» και τα παιδιά θα εκφράσουν τις απόψεις τους.

→ Μετασχηματισμοί κειμένων – Δραματοποίηση

Κάθε παιδί θα αναλάβει να μετατρέψει ένα απόσπασμα από το κείμενο «Δάμων και Φιντίας» από τον πλάγιο λόγο στον ευθύ και, ακολούθως, οι ομάδες θα παρουσιάσουν με δραματοποίηση τα λόγια των ηρώων στην ολομέλεια (Φ.Ε.)

→ Συλλογική συγγραφή / αξιολόγηση

Στη συνέχεια, τα παιδιά θα κληθούν, χρησιμοποιώντας τις μετατροπές που έκαναν στο πρωτογενές κείμενο, να συνεργαστούν και να δημιουργήσουν ένα νέο κείμενο, αφηγηματικό, που θα περιέχει και διάλογο. Είναι σημαντικό να συζητηθεί στην ομάδα τι αλλάζει στη δομή και στη γλώσσα του πρωτογενούς κειμένου.

Όταν τα παιδιά τελειώσουν το γράψιμο, καλούνται να αξιολογήσουν το παραχθέν κείμενο, λαμβάνοντας υπόψη τις απαραίτητες αλλαγές στη μετατροπή από τον πλάγιο λόγο στον ευθύ και σχολιάζοντας τη διαφορά του νέου κειμένου, ως προς τη δυναμική του (πιο άμεσο, ζωντανό, παραστατικό)

1.4. Τι προγραμματίζεται να ακολουθήσει μετά από τη διδασκαλία:

Τα παιδιά καλούνται να αναθεωρήσουν και να μετακινηθούν, αν θέλουν, από την αρχική τους θέση στον προβληματισμό «Μπορεί, άραγε, να υπάρξει πραγματική φιλία μεταξύ ατόμων με διαφορές;» και επανατοποθετούν το συννεφάκι τους στη θέση που τελικά τους εκφράζει.

Στη συνέχεια, τα παιδιά θα κληθούν να παραγάγουν ένα αφηγηματικό κείμενο μετά από αλλαγές (δημιουργικούς μετασχηματισμούς και «παρεμβάσεις») στο περιεχόμενο, στην έκφραση και στη γλώσσα του κειμένου «Ιστορίες με φίλους». Θα μπορούν να επιλέξουν και να ασχοληθούν με μία από τις ακόλουθες δραστηριότητες:

- ✓ Το καράβι έφυγε. Ο Δημήτρης συναντά τον φίλο του τον Θωμά και του μεταφέρει τα λόγια της τελευταίας του συνάντησης με τη μικρή Τσιγγάνα.
- ✓ Δώσε ένα άλλο τέλος στην ιστορία
- ✓ Αρχίζοντας από την τελευταία παράγραφο, συνέχισε την ιστορία όπως θα ήθελες να εξελιχθεί.
- ✓ Ο Δημήτρης γράφει στο ημερολόγιό του...
- ✓ Η μικρή Τσιγγάνα γράφει στο ημερολόγιό της...
- ✓ Είσαι ο Δημήτρης. Γράψε μια επιστολή που θα ήθελες να στείλεις στη μικρή Τσιγγάνα.
- ✓ Είσαι η μικρή Τσιγγάνα. Γράψε μια επιστολή που θα ήθελες να στείλεις στον Δημήτρη.
- ✓ Γράψε ένα διάλογο μεταξύ του Δημήτρη και της γιαγιάς, μετά που η μικρή Τσιγγάνα έφυγε.

Με όποια επιλογή κι αν καταπιαστούν, είναι σημαντικό τα παιδιά να προσέξουν τι αλλάζει στο περιεχόμενο, στη δομή και στη γλώσσα του πρωτογενούς κειμένου. Επιπλέον, υπενθυμίζεται η ανάγκη οργάνωσης του περιεχομένου με βάση τη δημιουργία ενδιαφέρουσας πλοκής, συναισθηματικής φόρτισης και μετάδοση συγκεκριμένης οπτικής (εισαγωγή/τοποθέτηση –πρόβλημα, κορύφωση, λύση και επίλογος – κλείσιμο), στήσιμο σκηνικού με αυξημένες περιγραφικές λεπτομέρειες (παραστατικότητα), αναφορικά με τον χώρο, τον χρόνο και την ταυτότητα χαρακτήρων (όπου χρειάζεται), ποικιλία δεικτών συνοχής (χρήση χρονικών και αιτιολογικών συνδέσμων, μονολεκτικών και περιφραστικών φράσεων, π.χ. μεμιάς, εκείνη τη στιγμή κ.λπ.).

Τέλος, θα δοθεί η ευκαιρία στα παιδιά να παρουσιάσουν τις εργασίες τους στην ολομέλεια της τάξης και να συζητήσουν τη δομή και τη γλώσσα των κειμένων τους, καθώς επίσης και να συγκρίνουν τα νέα κείμενα με το πρωτογενές.

- **Διδακτικό Υλικό (π.χ., κείμενα, ασκήσεις από σχολικά εγχειρίδια και συμπληρωματικό ή και άλλο εναλλακτικό υλικό, βλ. παράρτημα):**
 - ✓ Το κείμενο “Ιστορίες με φίλους” από το σχολικό εγχειρίδιο της Ε΄ τάξης “Της γλώσσας ρόδι και ροδάνι”, Τεύχος Α, σ. 77 -78
 - ✓ «Δάμων και Φιντίας», από το Τετράδιο Εργασιών Ε΄ τάξης “Της γλώσσας ρόδι και ροδάνι”, Τεύχος Α΄, σ. 41
 - ✓ Γραμμή Προβληματισμού (πινακίδα)
 - ✓ Φύλλα Εργασίας (πινακάκι υποθέσεων, πολυδιάστατες ερωτήσεις σε φακέλους, βουνό αφήγησης, μετασχηματισμός κειμένου)
 - ✓ Κάρτες αναδιήγησης της αφήγησης
 - ✓ Παρουσίαση σε Power Point

Επιμορφωτική Ημερίδα για τη Διδασκαλία των Ελληνικών (Φεβρουάριος - Απρίλιος 2016),
για Διευθυντές/Διευθύντριες (Δίκτυα Σχολείων ΕΔΕ): Ενσωμάτωση Δεικτών στη Γλωσσική Διδασκαλία

Παράρτημα

Φύλλο Εργασίας 1

 ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ	 ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΣΗ/ ΔΙΑΨΕΥΣΗ
Είδος ;	
Περιεχόμενο :	

Ιστορίες με φίλους

Απαντώ στις πιο κάτω ερωτήσεις. Στη συνέχεια, συνεργάζομαι με την ομάδα μου, μοιράζομαι τις σκέψεις μου και συμπληρώνω ό,τι θεωρώ ότι χρειάζεται.

- ✓ Ποια πρόσωπα εμφανίζονται στο κείμενο και ποια απλά αναφέρονται;

.....

- ✓ Τι ήθελε τον Δημήτρη η μικρή Τσιγγάνα;

.....

- ✓ Τι της έδωσε ο Δημήτρης;

.....

- ❖ Ποια είναι τα συναισθήματα του Δημήτρη τη στιγμή που καταλαβαίνει ότι η μικρή Τσιγγάνα θα έφευγε; Τεκμηριώστε με στοιχεία από το κείμενο.

.....

.....

.....

.....

● Ποιοι έμεναν στο ξέφωτο;

.....

● Γιατί βιαζόταν η μικρή Τσιγγάνα;

.....
.....

➤ Ποια είναι τα συναισθήματα της μικρής Τσιγγάνας κατά τη συνάντησή της με τον Δημήτρη; Τεκμηριώστε με στοιχεία από το κείμενο.

.....
.....
.....

● Τι νομίζετε ότι θα είπε η μικρή Τσιγγάνα στο Δημήτρη την ώρα που στεκόταν στα κάγκελα του πλοίου;

.....
.....
.....

● Πώς θα χαρακτηρίζατε τη φιλία των δύο παιδιών;

.....
.....
.....

● Ποια κατά τη γνώμη σας είναι η πιο «έντονη» στιγμή και γιατί;

.....
.....
.....
.....

ΚΑΡΤΕΣ ΑΝΑΔΙΗΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ

Έναρξη

Άρχισε να αναδιηγείσαι
το κείμενο.

Έναρξη

Άρχισε να αναδιηγείσαι
το κείμενο.

Εστίαση

Πρόσθεσε περισσότερες
λεπτομέρειες σε όσα είπε
ο/η προηγούμενος/η.

Εστίαση

Πρόσθεσε περισσότερες
λεπτομέρειες σε όσα είπε
ο/η προηγούμενος/η.

Περίληψη

Επανάλαβε περιληπτικά όσα ακούστηκαν μέχρι τώρα.

Περίληψη

Επανάλαβε περιληπτικά όσα ακούστηκαν μέχρι τώρα.

Επέκταση

Πρόσθεσε προσωπικά σου σχόλια, αντιδράσεις, κρίσεις για το κείμενο.

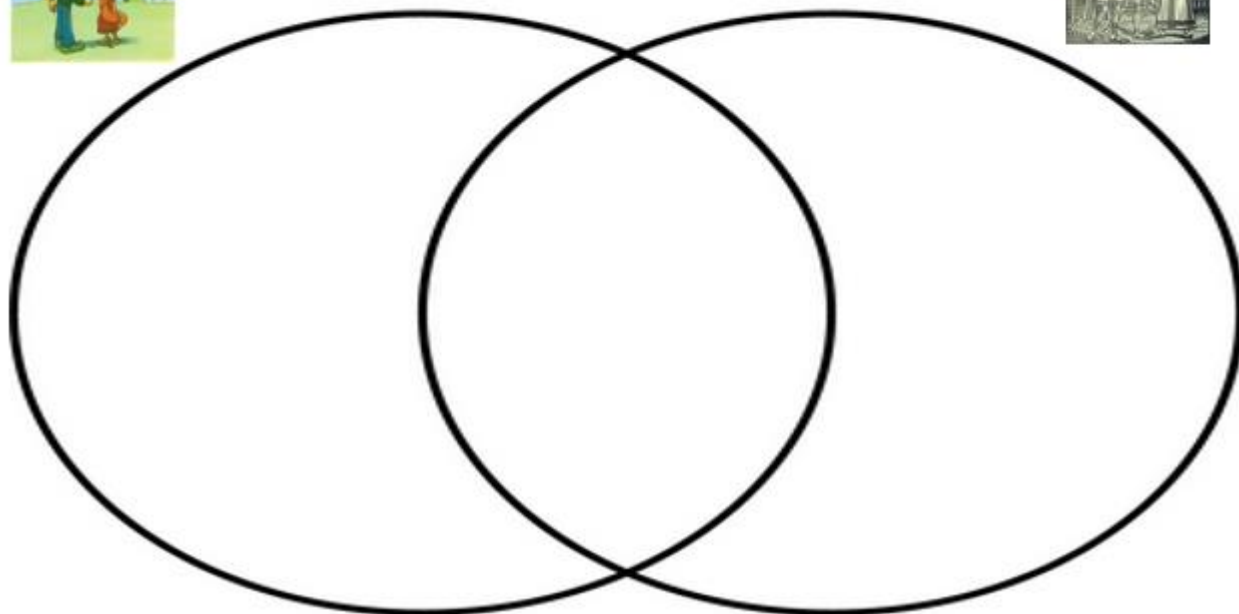
Επέκταση

Πρόσθεσε προσωπικά σου σχόλια, αντιδράσεις, κρίσεις για το κείμενο.

“Ιστορίες με φίλους”

“Δάμων και Φιντίας”

(σύγκριση ως προς το είδος του κειμένου, το περιεχόμενο, τη, γλώσσα, τη δομή)

Δάμων και Φιντίας

Στη Σικελία κάποτε τα παλιά χρόνια ζούσαν δυο αγαπημένοι και αχώριστοι φίλοι, ο Δάμωνα και ο Φιντίας. Ήταν τόσο πολύ αγαπημένοι, που ο ένας θα μπορούσε πρόθυμα να θυσιάσει τη ζωή του για τον άλλο.

Κάποτε στην πόλη τους έγινε τύραννος κάποιος Διονύσιος. Ο Φιντίας πήρε μέρος σε μια συνωμοσία για την ανατροπή του, αλλά κάποιος τον πρόδωσε και καταδικάστηκε σε θάνατο. Ζήτησε από τον τύραννο, πριν τον σκοτώσει, να του επιτρέψει να δει τους δικούς του. Έμενε μακριά και έπρεπε να τον αφήσει λίγες ώρες ελεύθερο. Ο Διονύσιος φοβόταν μήπως δεν επιστρέψει και δεν ήθελε να τον αφήσει ελεύθερο. Τότε εμφανίστηκε ο αγαπημένος του φίλος και ζήτησε να πάρει τη θέση του Φιντία. Έδωσε την υπόσχεση ότι, αν δε γυρίσει ο Φιντίας μέχρι το ηλιοβασίλεμα, θα μείνει ο ίδιος στη θέση του κι ας εκτελέσει αυτόν. Ο τύραννος δέχτηκε.

Κι άρχισαν να κυλούν τα λεπτά, να γίνονται ώρες και ο ήλιος να χαμηλώνει πιο πολύ προς τη δύση του. Ο Δάμωνα περίμενε υπομονετικά το γυρισμό του φίλου του. Ο ήλιος βασίλεψε και τότε δόθηκε η εντολή να τον εκτελέσουν. Ξαφνικά, εκεί που ο δήμιος ήταν έτοιμος να πάρει το κεφάλι του, ακούστηκε η φωνή του Φιντία. Ακολούθησε μια έντονη συζήτηση ανάμεσα στους δύο φίλους. Ο ένας ήθελε να θυσιαστεί για τον άλλο.

Ξαφνικά ο Διονύσιος, κουνώντας πολλές φορές το κεφάλι του, τους είπε πως από αυτή τη στιγμή είναι και οι δυο ελεύθεροι να χαρούν την ακριβή και πολύτιμη φιλία τους. Τους ζήτησε και μια περίεργη χάρη. Ήθελε να τον Κάνουν κι αυτόν φίλο τους.

Εργασία :Αφού διαβάσεις τα αποσπάσματα που είναι με μαυρισμένα γράμματα, προσπάθησε να τα μεταφέρεις στον ευθύ λόγο. Μην ξεχάσεις να κάνεις τις απαραίτητες αλλαγές,

Δάμων και Φιντίας

Στη Σικελία κάποτε τα παλιά χρόνια ζούσαν δυο αγαπημένοι και αχώριστοι φίλοι, ο Δάμωνας και ο Φιντίας. Ήταν τόσο πολύ αγαπημένοι, που ο ένας θα μπορούσε πρόθυμα να θυσιάσει τη ζωή του για τον άλλο.

Κάποτε στην πόλη τους έγινε τύραννος κάποιος Διονύσιος. Ο Φιντίας πήρε μέρος σε μια συνωμοσία για την ανατροπή του, αλλά κάποιος τον πρόδωσε και καταδικάστηκε σε θάνατο. **Ζήτησε από τον τύραννο, πριν τον σκοτώσει, να του επιτρέψει να δει τους δικούς του. Έμεινε μακριά και έπρεπε να τον αφήσει λίγες ώρες ελεύθερο.** Ο Διονύσιος φοβόταν μήπως δεν επιστρέψει και δεν ήθελε να τον αφήσει ελεύθερο. Τότε εμφανίστηκε ο αγαπημένος του φίλος και ζήτησε να πάρει τη θέση του Φιντία. Έδωσε την υπόσχεση ότι, αν δε γυρίσει ο Φιντίας μέχρι το ηλιοβασίλεμα, θα μείνει ο ίδιος στη θέση του κι ας εκτελέσει αυτόν. Ο τύραννος δέχτηκε.

Κι άρχισαν να κυλούν τα λεπτά, να γίνονται ώρες και ο ήλιος να χαμηλώνει πιο πολύ προς τη δύση του. Ο Δάμωνας περίμενε υπομονετικά το γυρισμό του φίλου του. Ο ήλιος βασίλευσε και τότε δόθηκε η εντολή να τον εκτελέσουν. Ξαφνικά, εκεί που ο δήμιος ήταν έτοιμος να πάρει το κεφάλι του, ακούστηκε η φωνή του Φιντία. Ακολούθησε μια έντονη συζήτηση ανάμεσα στους δύο φίλους. Ο ένας ήθελε να θυσιαστεί για τον άλλο.

Ξαφνικά ο Διονύσιος, κουνώντας πολλές φορές το κεφάλι του, τους είπε πως από αυτή τη στιγμή είναι και οι δυο ελεύθεροι να χαρούν την ακριβή και πολύτιμη φιλία τους. Τους ζήτησε και μια περίεργη χάρη. Ήθελε να τον Κάνουν κι αυτόν φίλο τους.

Φιντίας

Εργασία :Αφού διαβάσεις τα αποσπάσματα που είναι με μαυρισμένα γράμματα, προσπάθησε να τα μεταφέρεις στον ευθύ λόγο. Μην ξεχάσεις να κάνεις τις απαραίτητες αλλαγές,

Δάμων και Φιντίας

Στη Σικελία κάποτε τα παλιά χρόνια ζούσαν δυο αγαπημένοι και αχώριστοι φίλοι, ο Δάμωνας και ο Φιντίας. Ήταν τόσο πολύ αγαπημένοι, που ο ένας θα μπορούσε πρόθυμα να θυσιάσει τη ζωή του για τον άλλο.

Κάποτε στην πόλη τους έγινε τύραννος κάποιος Διονύσιος. Ο Φιντίας πήρε μέρος σε μια συνωμοσία για την ανατροπή του, αλλά κάποιος τον πρόδωσε και καταδικάστηκε σε θάνατο. Ζήτησε από τον τύραννο, πριν τον σκοτώσει, να του επιτρέψει να δει τους δικούς του. Έμενε μακριά και έπρεπε να τον αφήσει λίγες ώρες ελεύθερο. **Ο Διονύσιος φοβόταν μήπως δεν επιστρέψει και δεν ήθελε να τον αφήσει ελεύθερο.** Τότε εμφανίστηκε ο αγαπημένος του φίλος και ζήτησε να πάρει τη θέση του Φιντία. Έδωσε την υπόσχεση ότι, αν δε γυρίσει ο Φιντίας μέχρι το ηλιοβασίλεμα, θα μείνει ο ίδιος στη θέση του κι ας εκτελέσει αυτόν. **Ο τύραννος δέχτηκε.**

Κι άρχισαν να κυλούν τα λεπτά, να γίνονται ώρες και ο ήλιος να χαμηλώνει πιο πολύ προς τη δύση του. Ο Δάμωνας περίμενε υπομονετικά το γυρισμό του φίλου του. Ο ήλιος βασίλεψε και τότε **δόθηκε η εντολή να τον εκτελέσουν.** Ξαφνικά, εκεί που ο δήμιος ήταν έτοιμος να πάρει το κεφάλι του, ακούστηκε η φωνή του Φιντία. Ακολούθησε μια έντονη συζήτηση ανάμεσα στους δύο φίλους. Ο ένας ήθελε να θυσιαστεί για τον άλλο.

Ξαφνικά ο Διονύσιος, κουνώντας πολλές φορές το κεφάλι του, τους είπε πως από αυτή τη στιγμή είναι και οι δυο ελεύθεροι να χαρούν την ακριβή και πολύτιμη φιλία τους. Τους ζήτησε και μια περίεργη χάρη. Ήθελε να τον κάνουν κι αυτόν φίλο τους.

Διονύσιος

Εργασία :Αφού διαβάσεις τα αποσπάσματα που είναι με μαυρισμένα γράμματα, προσπάθησε να τα μεταφέρεις στον ευθύ λόγο. Μην ξεχάσεις να κάνεις τις απαραίτητες αλλαγές,

Δάμων και Φιντίας

Στη Σικελία κάποτε τα παλιά χρόνια ζούσαν δυο αγαπημένοι και αχώριστοι φίλοι, ο Δάμωνα και ο Φιντίας. Ήταν τόσο πολύ αγαπημένοι, που ο ένας θα μπορούσε πρόθυμα να θυσιάσει τη ζωή του για τον άλλο.

Κάποτε στην πόλη τους έγινε τύραννος κάποιος Διονύσιος. Ο Φιντίας πήρε μέρος σε μια συνωμοσία για την ανατροπή του, αλλά κάποιος τον πρόδωσε και καταδικάστηκε σε θάνατο. Ζήτησε από τον τύραννο, πριν τον σκοτώσει, να του επιτρέψει να δει τους δικούς του. Έμενε μακριά και έπρεπε να τον αφήσει λίγες ώρες ελεύθερο. Ο Διονύσιος φοβόταν μήπως δεν επιστρέψει και δεν ήθελε να τον αφήσει ελεύθερο. **Τότε εμφανίστηκε ο αγαπημένος του φίλος και ζήτησε να πάρει τη θέση του Φιντία. Έδωσε την υπόσχεση ότι, αν δε γυρίσει ο Φιντίας μέχρι το ηλιοβασίλεμα, θα μείνει ο ίδιος στη θέση του κι ας εκτελέσει αυτόν. Ο τύραννος δέχτηκε.**

Κι άρχισαν να κυλούν τα λεπτά, να γίνονται ώρες και ο ήλιος να χαμηλώνει πιο πολύ προς τη δύση του. Ο Δάμωνα περίμενε υπομονετικά το γυρισμό του φίλου του. Ο ήλιος βασίλεψε και τότε δόθηκε η εντολή να τον εκτελέσουν. Ξαφνικά, εκεί που ο δήμιος ήταν έτοιμος να πάρει το κεφάλι του, ακούστηκε η φωνή του Φιντία. Ακολούθησε μια έντονη συζήτηση ανάμεσα στους δύο φίλους. Ο ένας ήθελε να θυσιαστεί για τον άλλο.

Ξαφνικά ο Διονύσιος, κουνώντας πολλές φορές το κεφάλι του, τους είπε πως από αυτή τη στιγμή είναι και οι δυο ελεύθεροι να χαρούν την ακριβή και πολύτιμη φιλία τους. Τους ζήτησε και μια περίεργη χάρη. Ήθελε να τον Κάνουν κι αυτόν φίλο τους.

Δάμωνα

Εργασία :Αφού διαβάσεις τα αποσπάσματα που είναι με μαυρισμένα γράμματα, προσπάθησε να τα μεταφέρεις στον ευθύ λόγο. Μην ξεχάσεις να κάνεις τις απαραίτητες αλλαγές,

Δάμων και Φιντίας

Στη Σικελία κάποτε τα παλιά χρόνια ζούσαν δυο αγαπημένοι και αχώριστοι φίλοι, ο Δάμωνα και ο Φιντίας. Ήταν τόσο πολύ αγαπημένοι, που ο ένας θα μπορούσε πρόθυμα να θυσιάσει τη ζωή του για τον άλλο.

Κάποτε στην πόλη τους έγινε τύραννος κάποιος Διονύσιος. Ο Φιντίας πήρε μέρος σε μια συνωμοσία για την ανατροπή του, αλλά κάποιος τον πρόδωσε και καταδικάστηκε σε θάνατο. Ζήτησε από τον τύραννο, πριν τον σκοτώσει, να του επιτρέψει να δει τους δικούς του. Έμενε μακριά και έπρεπε να τον αφήσει λίγες ώρες ελεύθερο. Ο Διονύσιος φοβόταν μήπως δεν επιστρέψει και δεν ήθελε να τον αφήσει ελεύθερο. Τότε εμφανίστηκε ο αγαπημένος του φίλος και ζήτησε να πάρει τη θέση του Φιντία. Έδωσε την υπόσχεση ότι, αν δε γυρίσει ο Φιντίας μέχρι το ηλιοβασίλεμα, θα μείνει ο ίδιος στη θέση του κι ας εκτελέσει αυτόν. Ο τύραννος δέχτηκε.

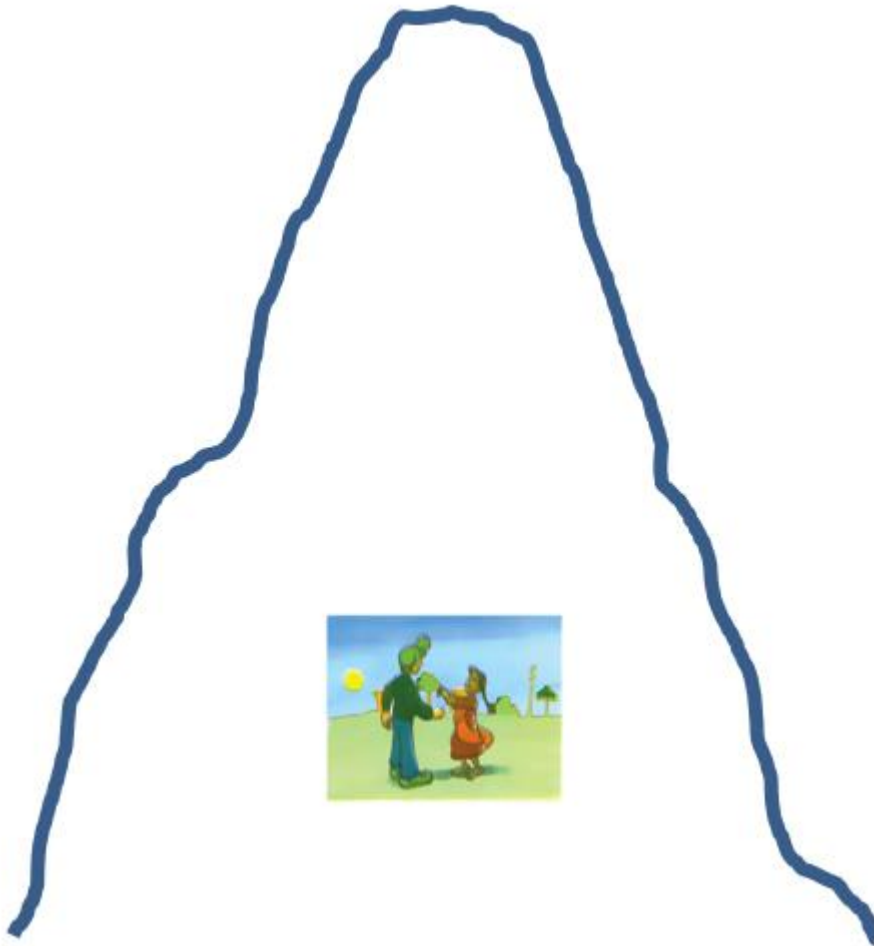
Κι άρχισαν να κυλούν τα λεπτά, να γίνονται ώρες και ο ήλιος να χαμηλώνει πιο πολύ προς τη δύση του. Ο Δάμωνα περίμενε υπομονετικά το γυρισμό του φίλου του. Ο ήλιος βασίλευσε και τότε δόθηκε η εντολή να τον εκτελέσουν. Ξαφνικά, εκεί που ο δήμιος ήταν έτοιμος να πάρει το κεφάλι του, ακούστηκε η φωνή του Φιντία. Ακολούθησε μια έντονη συζήτηση ανάμεσα στους δύο φίλους. Ο ένας ήθελε να θυσιαστεί για τον άλλο.

Ξαφνικά ο Διονύσιος, κουνώντας πολλές φορές το κεφάλι του, τους είπε πως από αυτή τη στιγμή είναι και οι δυο ελεύθεροι να χαρούν την ακριβή και πολύτιμη φιλία τους. Τους ζήτησε και μια περίεργη χάρη. Ήθελε να τον κάνουν κι αυτόν φίλο τους.

Διονύσιος

Έχοντας στο μυαλό μου τις διάφορες σκηνές του κειμένου και τη συζήτηση που προηγήθηκε κατά την επεξεργασία του, συνεργάζομαι με την με την ομάδα μου και συμπληρώνω το βουνό της αφήγησης.

Παρουσίαση (σε power point) που αξιοποιήθηκε στο μάθημα:

Οι φίλοι μας, οι φίλες μας

Μπορεί να υπάρξει αληθινή φιλία μεταξύ ατόμων με διαφορές;

Ιστορίες με φίλους

Είδος κειμένου: Αφηγηματικό

Τεκμήρια αφήγησης :

- ✦ Πρόσωπα
- ✦ Επεισόδια (χώρος, χρόνος)
- ✦ Διάλογος
- ✦ Χρήση παρελθοντικών χρόνων

Το βουνό της αφήγησης

"Ιστορίες με φίλους" "Δάμνη και Θηνίς"

(Ανασκημάζω τους το είδος του κειμένου, τη παρακαταστή, τη φύση, τη θέση)

ΕΥΦΥΣ - ΠΛΑΠΙΣΣΕ ΛΟΓΟΣ

Στον ευθύ λόγο τα λόγια είναι όπως ακριβώς επιτέθηκαν, ενώ στον πλάγιο τα περιγράφουμε. Για να γίνει αυτό :

- ✓ Προσθέτουμε τα ονόματα των προσώπων
- ✓ Βάζουμε συνδέσμους για να ενώσουμε τις προτάσεις
- ✓ Χρησιμοποιούμε ρήματα όπως : ρώτησε, απάντησε, είπε ή όποιο άλλο χρειάζεσαι.
- ✓ Αλλάζουμε το πρόσωπο των ρημάτων σε τρίτο (ήθελε → ήθελε)

ΠΑΡΑΡΤΗΡΙΑ:
Ευθύς λόγος:
 - Για και έτσι ναρκά,
 - Ήθελε να σου δώσει κάτι.

Πλάγιος λόγος:
 Ο Πλάγιος λόγος τον κηρύττει πως και ήθελε τόσο ναρκά και εκείνο του απάντησε ότι ήθελε να σου δώσει κάτι.

Επιμορφωτική Ημερίδα για τη Διδασκαλία των Ελληνικών (Φεβρουάριος - Απρίλιος 2016),
για Διευθυντές/Διευθύντριες (Δίκτυα Σχολείων ΕΔΕ): Ενσωμάτωση Δεικτών στη Γλωσσική Διδασκαλία

Ομάδα Εργασίας Ελληνικών (Δημοτική Εκπαίδευση)